

C221 – IBH8

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2002-2003

13 mei 2003

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR INSTITUTIONELE EN BESTUURLIJKE HERVORMING
EN AMBTENARENZAKEN

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over transfers van Vlaanderen naar Wallonië

Commissie voor Institutionele en Bestuurlijke Hervorming en Ambtenarenzaken

Dinsdag 13 mei 2003

VOORZITTER : De heer Norbert De Batselier

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 15.25 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Kris Van Dijck tot de heer Patrick Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over transfers van Vlaanderen naar Wallonië

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Van Dijck tot de heer Dewael, minister-president van de Vlaamse regering, over transfers van Vlaanderen naar Wallonië.

De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister-president, geachte collega's, het staat buiten kijf dat er in dit land tal van geldstromen bestaan tussen de verschillende gemeenschappen en gewesten. Over deze zogenaamde transfers wordt vaak angstvallig gezwegen, laat staan dat daar objectieve cijfers over zouden bestaan. Als er daarover al eens gegevens worden gepubliceerd, komen ze vaak van privé-instellingen. Zo heeft de KBC enkele jaren geleden hierover een studie gemaakt.

De geldstromen tussen Vlaanderen en Wallonië hebben in hoofdzaak te maken met de wijze waarop in dit land een en ander is geregeld. Bijna alle vormen van afdrachten, belastingen en fiscaliteit worden federaal geregeld. Nadien treden allerlei mechanismen in werking om de middelen te verdelen over de gewesten en gemeenschappen. Een ander groot deel blijft in handen van de federale overheid. Ik denk daarbij aan de middelen voor de spoorwegen. Afhankelijk van de investeringen die worden gedaan, kunnen we ook daar spreken van transfers. Het is vooral de sociale zekerheid waar het meeste geld naartoe gaat. Die geldpot wordt door de federale overheid beheerd.

Er wordt beweerd dat de transfers van Vlaanderen naar het Franstalige landsgedeelte jaarlijks zo'n 10 miljard euro zouden bedragen. Degenen die deze cijfers naar voren brengen, moeten echter een beroep doen op privé-instellingen en organisaties die daarover onderzoek verrichten. We vragen ons af of er iemand baat bij heeft dat dergelijke cijfers niet bekend worden gemaakt. Of heeft iemand soms iets te verbergen ?

Vanuit democratisch oogpunt kunnen we ons vragen stellen over deze 'onduidelijkheid'. Heeft de burger niet het recht te weten wat er met zijn of haar belastinggeld gebeurt ? Mag hij of zij niet weten op welke wijze en voor welk bedrag er terug wordt geïnvesteerd in de eigen gemeenschap of het eigen gewest ?

Naar aanleiding van de federale verkiezingen hebben verscheidene – voornamelijk Vlaamse – partijen aangekondigd dat er opnieuw moet worden onderhandeld om het beleid in dit land efficiënter en transparanter te maken. Met het oog op deze communautaire ronde zou het niet slecht zijn indien we zouden onderhandelen op basis van reële en adequate cijfergegevens, ook met betrekking tot de transfers.

Mijnheer de minister-president, in het verleden heeft het Vlaams Parlement als instelling een niet onbelangrijke rol gespeeld om over de partijgrenzen heen tot een Vlaams minimumprogramma te komen. In deze commissie hebben we een tijd geleden hierover een debat gevoerd. Een hoogtepunt was de goedkeuring in de plenaire vergadering van de resoluties die door de commissie voor Staatshervorming in het voorjaar 1999 werden voorgesteld. De Vlaamse partijen moeten trachten op dit elan verder te gaan. Ze moeten ook de gegevens over de transfers op een objectieve manier onder de loep nemen.

Van Dijck

De Vlaamse regering geeft vaak studieopdrachten om het beleid te ondersteunen of te sturen. Een Frans spreekwoord zegt immers : 'Gouverner, c'est prévoir'. We vragen ons dan ook af of de transfers niet belangrijk genoeg zijn om aan een grondig onderzoek te worden onderworpen.

Mijnheer de minister-president, heeft de Vlaamse regering betrouwbare cijfers over de transfers tussen Vlaanderen en Wallonië ? Indien niet, waarom niet ? Indien wel, dan zou ik die graag hebben. Is de Vlaamse regering bereid bij de federale regering daarop aan te dringen ? Op welke gegevens baseert men zich als er over transfers wordt gesproken ? Is de Vlaamse regering bereid hierover een onafhankelijke, uitvoerige studie te laten uitvoeren ? Over tal van beleidsdomeinen zijn er studieopdrachten. Is het dan niet opportuun ook hierover een objectieve studie te laten uitvoeren ? Wat is de politieke houding van de Vlaamse regering tegenover de financiële transfers ?

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer de voorzitter, geachte leden, de Vlaamse regering schrijft zich in in het Belgische federale staatsverband sui generis, dat zich, zoals u allen weet, kenmerkt door een eigenaardige mix van unitaire, federale en confederale elementen. Een essentieel kenmerk van elk federaal model vormt de solidariteit tussen de burgers en dus tussen de gefedereerde entiteiten. Transfers tussen die gefedereerde entiteiten behoren tot het wezen van het federalisme. In het domein van de openbare financiën van een federaal land vertaalt deze solidariteit zich in expliciete en impliciete overdrachten tussen die gefedereerde entiteiten. Intergewestelijke transfers zijn immers niets meer of minder dan de gewestelijke optelling van de interpersoonlijke transfers tussen de burgers van de verschillende gewesten.

Concreet vloeien die transfers tussen de deelgebieden voort uit drie bronnen : één expliciete bron en twee impliciete bronnen. Een expliciete bron van transfers vormen de transfers die gebeuren in het kader van de bijzondere financieringswet. De impliciete bronnen van transfers liggen verscholen in de federale overheidsbegroting en in de sociale zekerheid.

De impliciete transfers via de federale overheidsbegroting en de sociale zekerheid komen tot stand wanneer een deelgebied relatief meer bijdraagt tot

de federale belastingen en/of socialezekerheidsontvangsten dan het in de vorm van federale overheidsuitgaven en/of sociale zekerheidsuitgaven terugkrijgt. Die afwijkingen van de zogenaamde 'juste retour' geven dus aanleiding tot transfers en confronteren ons met fundamentele vragen omtrent efficiëntie en solidariteit. Welke solidariteit is wenselijk en mogelijk ? Wanneer wordt misbruik gemaakt van solidariteitsmechanismen ?

De houding van de Vlaamse regering is duidelijk. De objectief te verantwoorden solidariteit moet behouden blijven, de niet-objectief te verantwoorden solidariteit moet worden weggewerkt.

Dat brengt ons tot de vraag welke betrouwbare cijfers voorhanden zijn en hoe groot die transfers zijn, en vooral of ze objectief te verantwoorden zijn. Het probleem is dat de meeste studies die voorhanden zijn, steeds gericht zijn op één of twee bronnen van transfers en dus geen totaalbeeld geven. Daarbij komt dat de meeste wetenschappelijke studies over het Belgisch federalisme een juridische en/of socio-politieke inslag hebben en zelden een economische en/of statistisch-kwantitatieve.

De eerste wetenschappelijke onderzoeken naar financiële transfers tussen de verschillende gewesten gebeurden aan de KUL onder leiding van professor Van Rompuy en dateren van het einde van de jaren zeventig. In die studies werd de methodologische basis gelegd van vele latere studies. Begin de jaren negentig liet de Vlaamse overheid een onderzoek uitvoeren naar de interregionale stromen in de sociale zekerheid in het kader van de Vlaamse Onderzoeksgroep Sociale Zekerheid 2002. De resultaten van die onderzoeken werden uitgebreid gepubliceerd.

In december 1998 werd op initiatief van de Vlaamse minister bevoegd voor financiën een studiedag georganiseerd over de Vlaamse fiscaliteit in een economische en monetaire unie. Toen werd ook de gezaghebbende studie van de heren De Boeck en Van Gompel van de KBC-studiedienst over de financiële stromen tussen de Belgische Gewesten gepresenteerd. Uit die periode dateert ook de studie van professor Heremans over de schuldfinanciering en de schuldtoebedeling in federale landen in het kader van de Europese EMU.

Professor Heremans onderzocht de problematiek van de schuldaufbouw en de verdergaande fiscale autonomie in een federaal België. Deze studie paste in het programma beleidsgericht wetenschappelijk onderzoek en werd gefinancierd door de

Dewael

Vlaamse Gemeenschap. Hoewel niet in de eerste plaats de problematiek van de transfers werd bestudeerd, was er toch een onlosmakelijke band met dit thema. Aangezien de overheidsschuld een gevolg is van tekorten uit het verleden, heeft een deelgebied met grotere tekorten uit het verleden ook een groter deel van de totale schuld voortgebracht. Uit de overheidsschuld vloeit bijgevolg een impliciete herverdeling in de Belgische overheidsfinanciën voort.

Ten slotte werd op 6 en 7 november 2000 op initiatief van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering een colloquium georganiseerd onder de titel Autonomie, solidariteit en samenwerking : enkele belangen van het Belgisch federalisme in de 21ste eeuw. Een van de referaten op dat colloquium was de geactualiseerde studie van de KBC-economen De Boeck en Van Gompel, waarin de overdrachten tussen de drie gewesten tot in 1999 werden geanalyseerd. Dit is de meest recente studie.

De KBC-economen kwamen tot een totaal van overdrachten van Vlaanderen naar de twee andere gewesten ter waarde van 200 miljard frank, wat overeen komt met ongeveer 3,5 percent van het Vlaams primair inkomen. Dat is 22 miljard meer dan in 1995 en 55 miljard meer dan in 1999. Volgens de economen zouden alleen een sterkere economische groei en een snellere inkrimping van de werkloosheid in Wallonië en Brussel de tendens in de toekomst kunnen omkeren.

Daarnaast zijn er ook cijfergegevens van verschillende studiediensten van bijvoorbeeld mutualiteiten en drukkingsgroepen. Al deze studies zijn gebaseerd op een regionale opsplitsing van de nationale aggregaten van de Belgische publieke financiën volgens verdeelsleutels waarvan de regionale waarde gekend is of die als een redelijk objectieve benadering van de werkelijke verdeling kunnen worden beschouwd. Sommige van deze sleutels zijn gebaseerd op sterk vereenvoudigde hypothesen die vatbaar zijn voor discussie. Bijgevolg kunnen met het oog op een interpretatie van de cijfers verschillende stellingen worden verdedigd. Heel vaak worden rudimentaire verdeelsleutels gebruikt of is er onvoldoende micro-economisch onderzoek gebeurd om een duidelijk beeld te krijgen.

Dit alles illustreert dat het bijzonder moeilijk is om in deze discussie uit te pakken met betrouwbare cijfers die politiek en maatschappelijk voor iedereen aanvaardbaar zijn.

Mijnheer Van Dijck, u vroeg of de Vlaamse regering bereid is een uitvoerige onafhankelijke studie te laten uitvoeren. Aangezien geactualiseerd cijfermateriaal ontbreekt en het bestaande cijfermateriaal vaak in handen is van privé-instellingen, lijkt het mij inderdaad wenselijk dat de Vlaamse overheid een studie laat uitvoeren. Ik heb die suggestie trouwens gedaan in mijn Driekoningennota van 7 januari 2003 waarin ik voorstelde de huidige solidariteitsmechanismen wetenschappelijk in kaart te laten brengen.

Voor mij is de voorwaarde evenwel dat het principe van de solidariteit niet ter discussie wordt gesteld en de studie niet uitgaat van een we-want-our-money-backbenadering. Gaat ze daarentegen uit van de democratisch gelegitimeerde vraag naar transparantie van de geldstromen in het federale België, dan zal ze onmiskenbaar een meerwaarde bieden en zal ze aan de andere kant van de taalgrens veel minder weerstand oproepen.

De voorzitter : De heer Van Dijck heeft het woord.

De heer Kris Van Dijck : Mijnheer de minister-president, ik dank u voor uw antwoord. Ik zou echter graag ook vernemen in welke timing u hiervoor voorziet. Voor mijn partij en voor mezelf is het inderdaad duidelijk dat er over solidariteit niet kan worden gediscussieerd. Solidariteit moet blijven bestaan, hetzij in het Belgisch staatsverband, hetzij in het Europees geheel, waarbij de rijkere regio's de minder rijke steunen. We zijn vragende partij voor transparantie daaromtrent. Kunt u ons uw timing meedelen ?

De voorzitter : Minister-president Dewael heeft het woord.

Minister-president Patrick Dewael : Mijnheer Van Dijck, als de meerderheid het daarover eens is, kan de Vlaamse regering dat op heel korte termijn doen. Ik veronderstel dat daarover algemene instemming bestaat.

De voorzitter : Geachte collega's, ik veronderstel dat u het er unaniem over eens bent om deze studie te laten uitvoeren.

De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Het is dan wel belangrijk het begrip 'solidariteit' te definiëren. Ik heb het gevoel dat de heer Van Dijck over een andere vorm van solidariteit spreekt dan de interpersoonlijke.

De voorzitter : Mevrouw Van Hecke heeft het woord.

Mevrouw Mieke Van Hecke : Mijnheer de voorzitter, ik hoop dat de discussie niet zal gaan over hetgeen men met de cijfers zal doen. De transparantie moet worden verhoogd. Als die er is, kunnen de standpunten worden ingenomen.

De voorzitter : De heer Van den Brande heeft het woord.

De heer Luc Van den Brande : Mijnheer de minister-president, er bestaat bij ons geen discussie over het feit dat een solidariteit overeind moet blijven. Ze moet wel transparant zijn en ze moet steunen op gerechtvaardigde principes en elementen. Ze moet ook omkeerbaar zijn. Dit is trouwens ook opgenomen in de resolutie van het Vlaams Parlement.

Mijnheer de minister-president, naast de expliciete en impliciete solidariteit is er ook nog de solidari-

teit via Europa. Bij het aangeven van parameters op basis waarvan de solidariteit wordt nagegaan, moet ook met dit structuurfondsbeleid rekening worden gehouden. Ik neem aan dat dit in de wetenschappelijke benadering aan bod zal komen.

De voorzitter : De heer Sannen heeft het woord.

De heer Ludo Sannen : Mijnheer de minister-president, als ik u goed heb begrepen, dan hebt u gezegd dat een dergelijke studie kan worden uitgevoerd als de solidariteit niet in vraag wordt gesteld. Wat mij betreft, mag de interpersoonlijke solidariteit niet in vraag worden gesteld.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 15.41 uur.*
